YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
26 päivänä kesäkuuta 1979 *

Asiassa 177/78,

jonka Irlannin High Court on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Pigs and Bacon Commission

vastaan

McCarren and Company Limited, sianlihan kauppaa ja pekonin laukkasuolausta harjoittava yritys, kotipaikka Cavan,

ennakkoratkaisun useiden ETY:n perustamissopimuksen määräysten ja sianliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä annettujen asetusten säännösten tulkinnasta pekonin valmistukseen tarkoitetuista teurastetuista sioista perittyyn maksuun nähden,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentin tehtäviä hoitava jaoston puheenjohtaja J. Mertens de Wilmars, jaoston puheenjohtaja A. J. Mackenzie Stuart sekä tuomarit P. Pescatore, M. Sørensen, A. O'Keeffe, G. Bosco ja A. Touffait,

julkisasiamies: J.-P. Warner,
kirjaaja: A. Van Houtte,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Irlannin High Court on 30.6.1978 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 21.8.1978, esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla useita ennakkoratkaisukysymyksiä, jotka koskevat valtion tukeen liittyvien 92 ja 93 artiklan, vientitullien poistamista koskevan 16 artiklan, viennin määrällisten rajoitusten poistamista koskevan 34 artiklan, valtion monopoleja koskevan perustamissopimuksen 37 artiklan luettuna yhdessä liittymisasiakirjan 44 artiklan kanssa, perustamissopimuksen 40 artiklan ja sianliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 29 päivänä lokakuuta 1975 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2759/75 (EYVL N:o L 282, s. 1) sekä ETY:n perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan tulkintaa. Nämä kysymykset ovat tulleet esille asiassa, jossa asianosaisina ovat tiettyjä sianlihan markkinoiden sääntelyyn ja erityisesti pekonin kaupan pitämisen valvontaan liittyviä tehtäviä hoitava julkinen elin, Pigs and Bacon Commission (jäljempänä PBC), ja McCarren & Co. Ltd -niminen pekonin viejä ja joka koskee PBC:n kantamaa maksua, jolla on ollut tarkoitus tukea korkealaatuisen pekonin kaupan pitämistä Irlannin ulkopuolella ja erityisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

2 Ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä ilmenee, että Irlanti on jo vuonna 1935 perustanut sianlihan tuotantoa ja sen pekonina myyntiä varten markkinajärjestelyn, jota on vuodesta 1939 hallinnoinut julkinen elin, PBC, joka koostuu hallituksen ja asianomaisten ammattien edustajista ja jolle on laissa myönnetty laaja toimivalta valvoa koko kyseistä alaa kaupan pitämistä valvovana keskusvirastona (central marketing agency). Toimintansa rahoittamiseksi PBC:llä on ollut lakisääteinen oikeus periä maksua pekonin valmistukseen tarkoitetuista sianruhoista. Maksulla on rahoitettu sekä PBC:n toimintaa, jolla pyritään kehittämään pekonin tuotantoa ja kaupan pitämistä, että tukea (bonus), jota on myönnetty palautuksena osasta perittyä maksua pääasiallisesti Yhdistyneeseen kuningaskuntaan suuntautuvan korkealaatuisen pekonin viennin edistämiseksi.

3 Irlannin liittyessä yhteisöön Irlannin viranomaiset ja asianomaiset ammatilliset tahot tarkastelivat järjestelmän yhteensopivuutta yhteisön oikeuden kanssa. Tuolloin myönnettiin olevan mahdollista, etteivät PBC:n toimivalta ja sen hoitamat tehtävät olleet enää kaikilta osin yhteensopivia yhteisön

oikeuden vaatimusten kanssa. PBC:n ymmärrettiin näin ollen kyseisestä ajankohdasta alkaen luopuvan lakisääteisistä valtuuksistaan (statutory powers) ja hoitavan tehtäviään ainoastaan vapaaehtoisuuden pohjalta, minkä kaikki asianomaisten ammattien edustajat hyväksyivät.

4 PBC:n myöhemmän toiminnan vapaaehtoisluonteesta on kuitenkin yksi poikkeus: PBC käyttää edelleen lakisääteistä oikeuttaan periä toimintansa rahoittamiseen tarkoitettua maksua ja se maksaa niin ikään edelleen tukea korkealaatuisen pekonin viennille siten, että kyseisen edun saavat ainoastaan ne tuottajat, jotka toteuttavat vientinsä kaupan pitämistä valvovana keskusviranomaisena toimivan PBC:n välityksellä. Tästä on kiistatta seurauksena, että kaikki pekoniksi jalostettavien ruhojen tuottajat on velvoitettu maksun suorittamiseen, mutta että vientitukea saavat ainoastaan ne, jotka käyttävät PBC:tä välittäjänään. Riita koskee pääasiallisesti tämän maksu- ja tukijärjestelmän (levy/bonus scheme) toimintaa tämän järjestelmän muodostaessa kansallisen tuomioistuimen toimittamien tietojen mukaan erillisen osan PBC:n toiminnasta.

5 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että pääasian vastaaja on aluksi ollut mukana edellä kuvatuin ehdoin toteutetussa Irlannin viranomaisten ja tuottajien välisessä järjestelyssä. Tuolloin se oli suorittanut maksua pekonin tuotantoon tarkoitetuista ruhoista ja vienyt tuotteensa PBC:n välityksellä saaden tukea. Myöhemmin McCarren & Co. katsoi voivansa viedä tuotteensa edullisemmin suoraan ja 30.4.1975 se erosi järjestelystä. Kyseisestä ajankohdasta alkaen se on kieltäytynyt suorittamasta maksua PBC:lle eikä ole päässyt osalliseksi vientituesta.

6 McCarren & Co:a vastaan High Courtissa nostamassaan kanteessa PBC vaatii maksuja, joihin se katsoo itsellään olevan lain mukaan oikeus. McCarren & Co. on puolestaan nostanut vastakanteen, jossa se vaatii niiden maksujen palauttamista, jotka se oli maksanut 1.2.1973 jälkeen eli sianlihan yhteisen markkinajärjestelyn Irlannissa soveltamisen alkamisajankohdan ja oman PBC:sta eroamisajankohtansa välisenä aikana.

7 Kansallisessa tuomioistuimessa McCarren & Co. on kiistänyt PBC:n toiminnan yhteensopivuuden ETY:n perustamissopimuksen määräysten ja sianlihaalan yhteisestä markkinajärjestelystä annettujen asetusten säännösten kanssa siltä osin kuin siinä on ollut kysymys maksun perimisestä sianruhoista ja sen käyttämisestä sellaisen tuen maksamiseen, jota ovat saaneet yksinomaan ne tuottajat, jotka ovat vieneet pekoninsa PBC:n välityksellä.

8 Ottaen huomioon asianosaisten esittämät perustelut High Court on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle pääasian osalta yhdeksän ennakkoratkaisukysymystä ja niiden lisäksi kymmenennen, vastakanteeseen liittyvän kysymyksen. Näiden kysymysten sanamuoto on seuraava:

"1. a) Onko *92 ja 93 artiklaa* tulkittava siten, että niissä asetetaan velvoite antaa komissiolle 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti tieto sellaista markkinajärjestelyä koskevan sopimuksen tekemisestä, jota on tarkoitus toteuttaa 1.2.1973 jälkeen, ja/tai kyseiseen järjestelyyn helmikuusta 1973 alkaen tehdyistä muutoksista?

b) Jos näin on, merkitseekö se, ettei komissiolle ole annettu tietoa, että järjestely on ollut pätemätön koko ajan vuodesta 1973 alkaen vai osan tästä ajasta?

Jos vastaukset kysymyksiin 1 a ja 1 b ovat myöntävät, onko maksu suoritettava ajanjaksolta, jona järjestely on ollut pätemätön?

2. Jos vastaus kysymykseen 1 a on kieltävä, onko *92 artiklaa* tulkittava siten, että kansalliselle tuomioistuimelle, joka katsoo valtion tuen voivan olla yhteensopimaton 92 artiklan kanssa, asetetaan siinä velvoitteeksi pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua siitä, onko markkinajärjestely yhteensopimaton 92 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa, ja jos yhteisöjen tuomioistuin vastaa kysymykseen myöntävästi, onko kansallisen tuomioistuimen tuolloin lykättävä siinä vireillä olevan asian käsittelyä, kunnes komissio tekee kyseisestä järjestelystä päätöksen 93 artiklan mukaisesti?

3. Jos kysymyksiin 1 ja 2 annetut vastaukset ovat kieltävät,

a) onko *92 ja 93 artiklaa* tulkittava siten, että valtion myöntäessä kyseisten artiklojen soveltamisalaan kuuluvaa tukea komission, eikä siten jäsenvaltioiden kansallisten tuomioistuinten, asiana on ratkaista kyseisen tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille?

b) Jos vastaus kysymykseen 3 a on kieltävä, onko kyseisissä artikloissa tarkoitettu valtion tuki näiden samojen artiklojen mukaan pätevä, kunnes komissio tekee päätöksen sen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille 93 artiklan 2 kohdan nojalla, vaikka tuki olisi tietyiltä osin ristiriidassa muiden kuin 92 ja 93 artiklassa määrättyjen yhteisön oikeuden velvoitteiden kanssa?

c) Jos vastaukset kysymyksiin 3 a ja 3 b ovat kieltävät, onko kyseisiä artikloja tulkittava siten, että vaikka valtion tuki olisi osittain yhteensopimaton yhteisön oikeuden kanssa, tuen rahoittamiseksi perittävä maksu on kuitenkin suoritettava?

4. Onko *16 artiklaa* tulkittava siten, että jos edellä mainitun markkinajärjestelyn toiminta osoittautuu sellaista vientiä rajoittavaksi tai estäväksi, jota tietyt yritykset toteuttavat kaupan pitämistä valvovaan keskusvirastoon nähden itsenäisesti, kyseisen artiklan määräyksiä on rikottu eikä järjestelyn rahoittamiseksi suoritettua maksua voida periä takaisin?

5. Onko *34 artiklaa* tulkittava siten, että jos edellä mainitun markkinajärjestelyn toiminta rajoittaa tai estää sellaista vientiä, jota tietyt yritykset toteuttavat kaupan pitämistä valvovaan keskusvirastoon nähden itsenäisesti, kyseisen artiklan määräyksiä on rikottu eikä järjestelyyn kuuluvana suoritettua maksua voida periä takaisin?

6. Onko *perustamissopimuksen 37 artiklaa ja liittymisasiakirjan 44 artiklaa* tulkittava siten, että edellä mainitun uuden markkinajärjestelyn toiminta on ollut kyseisissä artikloissa määrättyjen velvoitteiden mukaista a) 31.12.1977 asti ja b) tuon ajankohdan jälkeen? Jos näin ei ole, voidaanko järjestelyyn kuuluvana suoritettu maksu periä takaisin ajalta 1.2.1973–31.12.1977 tai c) tuon ajanjakson jälkeiseltä ajalta?

7. Onko *40 artiklaa ja asetusta N:o 2759/75* tulkittava siten, että edellä mainittu markkinajärjestely on yhteensopimaton sianliha-alan yhteisen markkinajärjestelyn kanssa ja sen vuoksi pätemätön? Jos näin on, voidaanko kyseisen järjestelyyn kuuluvana suoritettu maksu periä takaisin?

8. Onko *85 artiklaa* tulkittava siten, että edellä mainittu sopimus, jonka perusteella markkinajärjestelyä on sovellettu 1.2.1973 alkaen, on kyseisen artiklan vastainen sen vuoksi, että se estää tai rajoittaa vientiä, jota tietyt yritykset toteuttavat kaupan pitämistä valvovaan keskusvirastoon nähden itsenäisesti, vai sen vuoksi, että kyseisen sopimuksen perusteella tuetaan tiettyä vientiä? Jos vastaus on myöntävä, voidaanko järjestelyyn kuuluvana suoritettu maksu periä takaisin?

9. a) Onko *86 artiklaa* tulkittava siten, että edellä mainitulla kaupan pitämistä valvovalla keskusvirastolla on määräävä asema yhteismarkkinoiden merkittävällä osalla?

b) Jos näin on, onko 86 artiklaa tulkittava siten, että kyseinen virasto käyttää tätä asemaansa väärin ja että tämä väärinkäyttö vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, koska tiettyjen yritysten virastoon nähden itsenäisesti toteuttama vienti estyy tai sitä rajoitetaan ja/tai koska vientipalkkiota maksetaan ainoastaan niille yrityksille, jotka toteuttavat vientinsä kaupan pitämistä valvovan keskusviraston välityksellä?

c) Jos vastaukset kysymyksiin 9 a ja 9 b ovat myöntävät, voidaanko järjestelyyn kuuluvana suoritettu maksu periä takaisin?

10. Jollei edellä mainitun maksun suorittamiseen ole yhteisön oikeuden perusteella laillista velvoitetta, onko kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu maksun palauttamista koskeva vaatimus, sovellettava siihen kansallisen oikeuden vai yhteisön oikeuden periaatteita? Jos yhteisön oikeutta sovelletaan, voidaanko siihen sisältyvien periaatteiden mukaan pitää perusteltuna vaatimusta, että tosiasiallisesti suoritetut maksut palautetaan joko niin, että niistä vähennetään vastaajan saama palkkio, tai vähentämättä sitä niistä?"

Esitettyjen kysymysten ulottuvuutta koskevat alustavat näkökohdat

9 Esitettyjen kysymysten tarkastelusta ilmenee, etteivät ne kaikki voi olla samanaikaisesti määrääviä asian ratkaisun kannalta. Tältä osin High Courtin käsiteltävänä oleva tilanne on osittain vastaava kuin se, joka oli perustana yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 83/78, Pigs Marketing Board (Northern Ireland) v. Redmond (Kok. 1978, s. 2347; Kok. Ep. IV) 29.11.1978 antamalle tuomiolle; myös tuolloin asianosaisten samanlaisesta tilanteesta esittämät näkemykset olivat keskenään ristiriitaisia, minkä vuoksi kansallinen tuomioistuin pyysi yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua siitä, mitkä yhteisön säännöksistä ja määräyksistä olivat asian kannalta ratkaisevia. Tuomiossaan yhteisöjen tuomioistuin totesi, että riidan koskiessa sellaista maatalouden alaa, jolla toteutetaan yhteistä markkinajärjestelyä, esitettyä kysymystä on tarkasteltava ensisijaisesti tästä näkökulmasta ottaen huomioon, että ETY:n perustamissopimuksen 38 artiklan 2 kohdan mukaan yhteistä maatalouspolitiikkaa koskeville erityissäännöksille on annettava etusija yhteismarkkinoiden toteuttamista koskeviin perustamissopimuksen yleisiin määräyksiin nähden.

10 Käsiteltävänä olevaan asiaan sovellettuna tästä periaatteesta seuraa, että on aiheellista ensiksi tarkastella perustamissopimuksen 40 artiklan ja asetuksen N:o 2759/75 tulkintaa koskevaa seitsemättä kysymystä rinnan perustamissopimuksen 16 ja 34 artiklan tulkintaa koskevien neljännen ja viidennen kysymyksen kanssa. On näet niin, että tulliesteiden ja kaupan esteiden yhteisön sisäisestä kaupasta poistamista koskevia perustamissopimuksen määräyksiä on pidettävä edellä mainitussa tuomiossa (sen 52–55 kohdassa) selvitetyin perustein yhteisen markkinajärjestelyn erottamattomana osana.

11 Kysymyksiä on käsiteltävä tällä tavoin toisenkin näkökohdan vuoksi. Perustamissopimuksen 42 artiklan nojalla kilpailusääntöjä koskevan luvun määräyksiä, toisin sanoen 85–94 artiklan muodostamaa kokonaisuutta, sovelletaan maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan vain siltä osin kuin neuvosto maatalouden markkinajärjestelystä annettujen määräysten mukaisesti määrittää. Tiettyjen kilpailusääntöjen soveltamisesta maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan 4 päivänä huhtikuuta 1962 antamassaan asetuksessa N:o 26 (EYVL 1962, s. 993) neuvosto vahvisti tiettyjä tätä koskevia yleisiä säännöksiä, joiden tarkoituksena oli mahdollistaa kilpailusääntöjen rajoitettu soveltaminen maatalousalalla; useissa myöhemmissä maatalousasetuksissa on erityissäännöksiä kilpailusääntöjen soveltamiseksi laajemmin eri markkina-aloilla. Tällaisesta erityissäännöksestä on kysymys asetuksen N:o 2759/75 21 artiklassa, jonka mukaan "jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, perustamissopimuksen 92–94 artiklaa sovelletaan 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tuotteiden tuotantoon ja kauppaan". Tästä säännöksestä ilmenee, että vaikka 92–94 artiklan määräyksiä sovelletaan kaikilta osiltaan sianliha-alalla, niiden soveltamisen edellytyksenä on kuitenkin, ettei kyseisellä asetuksella käyttöön otettua yhteistä markkinajärjestelyä koskevissa säännöksissä toisin säädetä. Toisin sanoen jäsenvaltio ei voi vedota 92–94 artiklan tukia koskeviin määräyksiin ensisijaisina kyseisen alan markkinajärjestelystä annetun asetuksen säännöksiin nähden. Asetuksen 21 artiklan perusteella on näin ollen ensisijaisesti tarkasteltava kyseisen asetuksen sekä viennin vapautta rajoittavien tulliesteiden ja kaupan esteiden poistamista koskevien perustamissopimuksen artiklojen tulkinnasta esitettyjä kysymyksiä.

Sianliha-alan yhteiseen markkinajärjestelyyn ja viennin vapautta koskeviin perustamissopimuksen sääntöihin perustuva arvio PBC:n toiminnasta (neljäs, viides ja seitsemäs kysymys)

12 High Courtin seitsemännen kysymyksen tarkoituksena on selvittää, sisältyykö perustamissopimuksen 40 artiklaan luettuna yhdessä asetuksen N:o 2759/75 kanssa sääntöjä, joiden perusteella kaupan pitämistä koskevaa järjestelmää,

jonka ominaispiirteenä on maksun periminen kaikilta pekonin tuottajilta ja tuen maksaminen ainoastaan niille viejille, jotka toteuttavat vientinsä kaupan pitämistä valvovana keskusvirastona toimivan PBC:n välityksellä, olisi pidettävä yhteensopimattomana yhteisön oikeuden kanssa. Neljännellä ja viidennellä kysymyksellä pyritään selvittämään, onko tällaisessa järjestelmässä siltä osin kuin siitä on taloudellista haittaa viejille, jotka eivät käytä keskusviraston palveluja, mahdollisesti kysymys perustamissopimuksen 16 artiklassa kielletystä vientitullia vaikutukseltaan vastaavasta maksusta tai sen 34 artiklassa kielletystä viennin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavasta toimenpiteestä.

13 Keskeistä on näin ollen tutkia, onko sianlihan yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvaan pekoniin sovellettu kaupan pitämistä koskeva järjestelmä yhteensopiva yhteisön oikeuden kanssa, kun järjestelmässä mahdollistetaan se, että elin, jolle on laissa myönnetty toimivalta periä maksua kaikista pekonin valmistukseen tarkoitetuista sianruhoista, voi tukea tämän tuotteen tiettyjen laatujen vientiä muihin jäsenvaltioihin tai kolmansiin maihin siten, että tästä tuesta pääsevät osallisiksi ainoastaan ne tuottajat, jotka toteuttavat vientitoimensa kyseisen kaupan pitämistä valvovana keskusviranomaisena toimivan elimen välityksellä. Tosiasiallisesti tässä on esitetty kaksi kysymystä: ensiksikin se, soveltuuko vientitukien myöntäminen sinänsä yhteisön sisäisen kaupan järjestelmään ja kolmansiin maihin vientiä koskevaan järjestelmään, ja toiseksi se, sallitaanko kyseistä markkina-alaa koskevissa säännöksissä tuottajien erilainen kohtelu sen mukaan, toteuttavatko nämä yhteismarkkinoilla tapahtuvan myyntinsä tai niiden ulkopuolelle suuntautuvan vientinsä kyseisen keskusviranomaisen välityksellä vai toteuttavatko ne sen suoraan, jossa tapauksessa tuottajilta on evätty kaupan pitämiseen myönnettävä tuki siitä huolimatta, että nämä on velvoitettu maksun suorittamiseen.

14 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut toistuvasti ja viimeksi 29.11.1978 antamassaan tuomiossa, johon jo edellä on viitattu, että kun tietyn alan yhteisestä markkinajärjestelystä on annettu ETY:n perustamissopimuksen 40 artiklan nojalla yhteisön säännöstö, jäsenvaltioiden on heti pidättäydyttävä kaikista siitä poikkeavista tai siihen mahdollisesti vaikuttavista toimenpiteistä. Tavaroiden vapaan liikkuvuuden takaavien perustamissopimuksen määräysten mukaisesti asetuksella N:o 2759/75 käyttöön otetun markkinajärjestelyn tarkoituksena on varmistaa kaupan vapaus yhteisössä poistamalla sekä kaupan esteet että kaikki yhteisön sisäisen kaupan vääristymät, minkä vuoksi kyseisessä järjestelyssä ei sallita jäsenvaltioiden puuttumista markkinoihin muutoin kuin kyseisessä asetuksessa nimenomaisesti säädetyin keinoin. Näin ollen jäsenvaltio ei saa suoraan eikä tätä tarkoitusta varten valtuuttamansa elimen

välityksellä maksaa tukia missään muodossa yhteismarkkinoilla kaupan pidettäviksi tarkoitetuille tuotteille.

15 Sianlihan markkinajärjestelystä annetun asetuksen perustana olevan käsityksen mukaan asetuksessa tarkoitettujen tuotteiden on voitava tosiasiallisesti liikkua yhteisössä vapaasti hinnoin, jotka määräytyvät yhteisen markkinajärjestelyn mekanismien vuorovaikutuksesta ilman, että jäsenvaltiot tai niiden valtuuttamat elimet voivat omilla rahoitusjärjestelyillään kuten tukien myöntämisellä edistää kotimaisten tuotteidensa kaupan pitämistä muiden jäsenvaltioiden tuotteiden kustannuksella.

16 Sama arvio pätee kolmansiin maihin suuntautuvaan vientiin, koska asetuksen N:o 2759/75 15 artiklassa säädetään tuottajille maksettavasta vientituesta, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisön tuotteiden kilpailukyky maailmanmarkkinoilla ja jonka saman artiklan 2 kohdan mukaan on oltava "samansuuruinen kaikkialla yhteisössä". Tällä säännöksellä estetään jäsenvaltioita myöntämästä tuottajilleen erityistä etua takaamalla näille vientitukea asetuksen nojalla mahdollisesti saatavan tuen lisäksi, jottei tällä tavoin vääristettäisi yhteisön tuottajien keskinäistä kilpailua ulkoisilla markkinoilla.

17 Näin ollen on todettava, että kun tuotteet on tarkoitettu myytäviksi muissa jäsenvaltioissa tai vietäviksi yhteisöstä, tuen maksaminen pekonin tai muiden yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvien tuotteiden kaupan pitämiseen siten kuin Irlannissa käytetyssä, PBC:n valvomassa järjestelmässä määrätään, on jo itsessään ristiriidassa tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevista perustamissopimuksen määräyksistä ja etenkin asetuksen N:o 2759/75 säännöksistä ilmenevien yhteismarkkinoiden sääntöjen kanssa.

18 PBC:n käyttämä järjestelmä on yhteensopimaton asetuksen N:o 2759/75 säännösten kanssa myös sen vuoksi, että siinä tuottajat saavat erilaisen kohtelun sen mukaan, toteuttavatko nämä tuotteidensa myynnin muissa jäsenvaltioissa tai niiden viennin kolmansiin maihin PBC:n välityksellä. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on 29.11.1978 antamassaan tuomiossa tähdentänyt, sianliha-alan yhteinen markkinajärjestely perustuu muiden yhteisten markkinajärjestelyjen tavoin avoimien markkinoiden periaatteelle, jonka mukaan kaikilla tuottajilla on vapaa pääsy markkinoille ja niiden toimintaa säännellään yksinomaan markkinajärjestelyssä määrätyin keinoin. Maksujärjestelmä, jolla sallitaan kaupan pitämistä valvovan keskusviraston periä maksu kaikilta pekonin tuottajilta samalla kun tuesta, jota se myöntää kyseisen tuotteen tietyn laadun kaupan pitämiseen, pääsevät osallisiksi ainoastaan ne tuottajat, jotka suostuvat toteuttamaan myyntinsä kyseisen viraston

välityksellä, loukkaa kaikille taloudellisille toimijoille yhteismarkkinoilla taattua vapautta käyttää välittömästi hyväkseen yhteisessä markkinajärjestelyssä taattuja tuotanto-, tuonti- ja vientimahdollisuuksia joutumatta niiden vuoksi kärsimään taloudellista haittaa.

19 Edellä esitetystä seuraa, että PBC:n Irlannissa käyttämän kaltainen järjestelmä on tosiasiallisesti kahdella tavalla ristiriidassa tavaroiden vapaata liikkuvuutta ja sianliha-alan yhteistä markkinajärjestelyä koskevien sääntöjen kanssa. Ensiksikin näin on sen vuoksi, että koska järjestelmässä myönnetään tukea kansallisen alueen ulkopuolella kaupan pidettäväksi tarkoitetun pekonin myyntiin, se on omiaan vääristämään jäsenvaltioiden välisen kaupan virtauksia ja yhteisön tuottajien kilpailua ulkoisilla markkinoilla, ja toiseksi sen vuoksi, että järjestelmässä taataan kaupan pitämistä valvovalle keskusviranomaiselle, jolla on toimivalta periä maksua kaikesta yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvan tuotteen tuotannosta, oikeus määrätä maksuja sellaisia toimijoita rankaisevin ehdoin, jotka myyvät tuotteensa mieluummin suoraan kuin laissa myönnettyä etuoikeutta nauttivan välittäjän palveluja käyttäen.

20 Neljänteen, viidenteen ja seitsemänteen kysymykseen on näin ollen yhteisesti vastattava, että tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten perusteella asetusta N:o 2759/75 on tulkittava siten, että kansallinen järjestelmä, jonka tarkoituksena on sallia kaupan pitämistä valvovalle keskusviranomaiselle, jolle on laissa myönnetty toimivalta periä maksua kaikesta yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvan tavaran kuten pekonin tuotantoon tarkoitettujen sianruhojen tuotannosta,

a) tukien maksaminen perityn maksun tuotosta tietyille yhteismarkkinoilla kaupan pidettäviksi tai kolmansiin maihin vietäviksi tarkoitetuille tuotteille,

b) taloudellisen haitan aiheuttaminen tuotantomaksun suorittamiseen velvoitetulle tuottajalle sillä perusteella, että tämä toteuttaa myyntinsä suoraan eikä kaupan pitämistä valvovan keskusviranomaisen välityksellä tai sen palveluja käyttäen,

on yhteensopimaton sianliha-alan yhteisen markkinajärjestelyn kanssa.

Tuottajien velvoitteena ei ole maksaa tällaisen kaupan pitämistä koskevan järjestelmän mukaisesti vaadittua maksua siltä osin kuin sitä käytetään tarkoituksiin, jotka ovat yhteensopimattomia tavaroiden vapaata liikkuvuutta

koskevien perustamissopimuksen vaatimusten ja yhteisen markkinajärjestelyn kanssa.

21 Edellä esitetystä seuraa, että vetoaminen perustamissopimuksen 92–94 artiklan määräyksiin ei voi muuttaa niitä vaatimuksia, jotka kyseisen yhteisen järjestelyn sääntöjen noudattaminen jäsenvaltioille asettaa. Näin ollen kansallisen tuomioistuimen esittämiin ensimmäiseen, toiseen ja kolmanteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

22 Vastaavasti ei myöskään elimen, jolla PBC:n tavoin on tiettyjä lakisääteisiä valtuuksia, määritteleminen 37 artiklassa tarkoitetuksi "valtion monopoliksi" tee tyhjäksi yhteistä markkinajärjestelyä koskevia säännöksiä. Tämä käy ilmi perustamissopimuksen 38 artiklan 2 kohdasta, jossa maatalouden markkinajärjestelyjen säännöille annetaan etusija niihin yhteismarkkinoiden yleiseksi toteuttamiseksi annettuihin sääntöihin nähden, joihin perustamissopimuksen 37 artikla kuuluu. Tämän näkökohdan perusteella on tarpeetonta enää tutkia sitä, voidaanko PBC:n kaltainen elin oikeutetusti määritellä 37 artiklassa tarkoitetuksi "monopoliksi". Näin ollen myöskään kuudenteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

23 Neljänteen, viidenteen ja seitsemänteen kysymykseen annetun vastauksen perusteella ei myöskään vaikuta tarpeelliselta tarkastella lähemmin kysymystä siitä, onko PBC:n toiminnalla mahdollisesti ollut vaikutusta perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan määräyksiin.

Vastakanne (kymmenes kysymys)

24 Kysymykset, joihin edellä on vastattu, koskivat kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetussa asiassa nostettua kannetta, jossa vaaditaan maksuja, joiden suorittamisesta pääasian vastaaja oli kieltäytynyt päätettyään erota PBC:n toteuttamasta järjestelmästä. Edellä esitetystä ilmenee, että pääasian vastaajan kieltäytyminen maksun suorittamisesta oli perusteltua siltä osin kuin maksua käytettiin sianlihan kaupan pitämiseen myönnetyn, kyseisen alan markkinajärjestelyn sääntöjen vastaisen tuen rahoittamiseen. Koska vastaaja on puolestaan vastakanteessa vaatinut saman maksun palauttamista siltä aiemmalta ajanjaksolta, jona tämä oli ollut yhteistyössä PBC:n kanssa ja siten myös päässyt osalliseksi tuesta, kansallinen tuomioistuin kysyy, onko sen sovellettava tällaiseen vaatimukseen kansallisen oikeuden vai yhteisön oikeuden periaatteita. Kansallinen tuomioistuin toteaa, että kansallisen oikeuden periaatteiden mukaisesti sen olisi otaksuttavasti hylättävä vastakanne. Jos tällaiseen vaatimukseen kuitenkin sovelletaan yhteisön oikeutta,

kansallinen tuomioistuin pyytää saada tietää, onko yhteisön oikeuteen sisältyvien periaatteiden mukaan mahdollista pitää perusteltuna vaatimusta, että tosiasiallisesti suoritetut maksut palautetaan joko niin, että niistä vähennetään vastaajan saama palkkio, tai vähentämättä sitä niistä.

25 Edellä esitetystä ilmenee, että sianlihan kaupan pitämistä koskevan kansallisen järjestelmän mukaisesti vaaditun maksun suorittamiseen ei ole velvoitetta siltä osin kuin maksua käytetään tarkoituksiin, jotka ovat yhteensopimattomia tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen vaatimusten ja kyseisen alan yhteisen markkinajärjestelyn kanssa. Näin ollen jokaisella maksun suorittamiseen velvoitetulla taloudellisella toimijalla on periaatteessa oikeus vaatia yhteisön oikeuden kanssa yhteensopimattomiin tarkoituksiin käytetyn maksun osan palauttamista. Kansallisen tuomioistuimen asiana on puolestaan arvioida kussakin erityistapauksessa kansallisen oikeuden perusteella, voidaanko suoritettu maksu periä takaisin ja miltä osin sekä voidaanko tällainen saatava katsoa kuitatuksi summilla, jotka toimijalle on maksettu vientitukena.

26 Kymmenenteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää, onko yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvasta tuotteesta kyseisen järjestelyn kanssa yhteensopimattomia tarkoituksia varten peritty maksu maksettava takaisin ja miltä osin sekä voidaanko kyseinen oikeus takaisinmaksuun katsoa katetuksi kyseiselle toimijalle maksetuilla tukisummilla ja miltä osin.

Oikeudenkäyntikulut

27 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Irlannin hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi.

Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe Irlannin High Courtissa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kyseisen kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Irlannin High Courtin 30.6.1978 ja 31.7.1978 tekemillään päätöksillä sille esittämät kysymykset seuraavasti:

1. **Tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien ETY:n perustamissopimuksen määräysten perusteella neuvoston asetusta N:o 2759/75 on tulkittava siten, että kansallinen järjestelmä, jonka tarkoituksena on sallia kaupan pitämistä valvovalle keskusviranomaiselle, jolle on laissa myönnetty toimivalta kantaa maksua kaikesta yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvan tavaran kuten pekonin tuotantoon tarkoitettujen sianruhojen tuotannosta,**

   a) **tukien maksaminen perityn maksun tuotosta tietyille yhteismarkkinoilla kaupan pidettäviksi tai kolmansiin maihin vietäviksi tarkoitetuille tuotteille,**

   b) **taloudellisen haitan aiheuttaminen tuotantomaksun suorittamiseen velvoitetulle tuottajalle sillä perusteella, että tämä toteuttaa myyntinsä suoraan eikä kaupan pitämistä valvovan keskusviranomaisen välityksellä tai sen palveluja käyttäen,**

   on yhteensopimaton sianliha-alan yhteisen markkinajärjestelyn kanssa.

2. **Tuottajien velvoitteena ei ole maksaa tällaisen kaupan pitämistä koskevan järjestelmän mukaisesti vaadittua maksua siltä osin kuin sitä käytetään tarkoituksiin, jotka ovat yhteensopimattomia tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen vaatimusten ja yhteisen markkinajärjestelyn kanssa.**

3. **Kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää, onko yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvasta tuotteesta peritty ja kyseisen järjestelyn kanssa yhteensopimattomiin tarkoituksiin käytetty maksu maksettava takaisin ja miltä osin sekä voidaanko kyseinen oikeus takaisinmaksuun katsoa katetuksi kyseiselle toimijalle maksetuilla tukisummilla ja miltä osin.**

Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart Pescatore

Sørensen O'Keeffe Bosco Touffait

Julistettiin Luxemburgissa 26 päivänä kesäkuuta 1979.

A. Van Houtte
kirjaaja

J. Mertens de Wilmars
presidentin tehtäviä hoitava
ensimmäisen jaoston puheenjohtaja